

УДК 821.161.2
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-15>

АВТОБІОГРАФІЗМ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ІДІОСТИЛЮ Ю. М. МУШКЕТИКА

Ільїна О. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»
вул. Лермонтівська, 27, Харків, Україна
orcid.org/0000-0002-1106-6967
ESljunina@gmail.com*

Ключові слова:

*автобіографічність,
індивідуальний стиль, текст,
Ю.М. Мушкетик.*

Статтю присвячено розгляду автобіографічних мотивів у творчості видатного українського письменника другої половини ХХ ст. Ю.М. Мушкетика. Окреслено загальну автобіографічну тенденцію художньої творчості митця, проведено паралелі між окремими персонажами та самим автором. Установлено, що фікціональний світ майстра слова є частиною його авторської ідентичності та відображає основні вектори свідомості письменника. Наголошено, що автобіографізм для Ю.М. Мушкетика постає важливим джерелом для розширення художньої виразності, оскільки різні події та факти з життя письменника, поєднуючись з автопсихологічними переживаннями, постають виявом його ставлення до навколишньої дійсності, а художній вимисел можна розглядати при цьому як своєрідний механізм трансформації життєвої правди в художню.

Автобіографізм у текстах автора розглянуто як домінуючий засіб характеротворення, особливу рису індивідуального стилю майстра слова, як важливий елемент для вираження авторських інтенцій. В автобіографічності виявляється прагнення митця до самопізнання, осмислення власного досвіду, що є базовим мотивом творчості як такої. Установлено, що основними способами передачі автобіографічних мотивів у творчості Ю.М. Мушкетика є такі: опис подій із власного життя, приписування персонажам власних переживань та переконань, опис подій із життя близьких людей. Автобіографічні мотиви спостерігаються у творах про Голодомор, Другу світову війну, роботу на посаді редакторів чи наукових співробітників. Саме завдяки автобіографічним мотивам Ю.М. Мушкетик зумів найбільш повно відтворити різні історичні часи, починаючи від матеріальних деталей до психологічної атмосфери різних епох. Наголошено, що автобіографічний компонент надає можливість автору художньо втілити власну світоглядну позицію, а також сприяє глибшому та більш правдивому відтворенню духовно-психологічних переживань персонажів.

AUTOBIOGRAPHY AS A FEATURE OF THE IDIOSTYLE OF YU. M. MUSKETIK

Iliina O. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associated Professor at the Department of Ukrainian Studies
Kharkiv University of Humanities «People's Ukrainian Academy»
Lermontivska str., 27, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1106-6967
ESljunina@gmail.com*

Key words: *autobiography,
individual style, text,
Yu.M. Mushketyk.*

The article is devoted to the examination of autobiographical motives in the work of an outstanding Ukrainian writer of the second half of the 20th century Yu.M. Mushketyk. The general autobiographical trend of the artist's work is outlined, parallels are drawn between individual characters and the author himself. It has been established that the fictional world of the master of the word is part of his author's identity and reflects the main vectors of the writer's consciousness. It is emphasized that autobiography for Yu.M. Mushketik becomes an important source for the expansion of artistic expressiveness, since various events and facts from the writer's life, combined with autopsychological experiences, appear as a manifestation of his attitude to the surrounding reality, and artistic fiction can be considered as a kind of mechanism transformation of life's truth into art.

Autobiography in the author's texts is considered as a dominant mean of character formation, a special feature of the individual style of the master of words, as an important element for expressing the author's intentions. In autobiography, the writer's desire for self-knowledge, understanding of his own experience is revealed, which is the basic motive of creativity as such. It has been established that the following are the main ways of conveying autobiographical motives in the work of Yu.M. Mushketik: description of events from one's own life, attribution of one's own experiences and beliefs to characters, description of events from the lives of close people.

Autobiographical motifs are observed in works about the Holodomor, about the Second World War, about work as editors or research assistants. It is thanks to autobiographical motifs that Yu.M. Mushketyk managed to most fully reproduce different historical times, starting from material details to the psychological atmosphere of different eras. It is emphasized that the autobiographical component provides an opportunity for the author to artistically embody his own worldview position, and also contributes to a deeper and more truthful reproduction of the spiritual and psychological experiences of the characters.

Постановка проблеми. Проблема біографічності та автобіографічності в художньому тексті має доволі тривалу історію вивчення. Так, В.В. Виноградов висловив думку про те, що у творі не тільки можуть, а «навіть повинні відбиватися сліди історичної своєрідності життя автора, своєрідність його поведінки, його світобачення» [1, с. 35].

Розгляд питань, що пов'язані з автобіографічним аспектом творчості Ю.М. Мушкетика, є доволі актуальним, адже репрезентує риси ідіостилу майстра слова, характерність побудови структур тексту, психологічні особливості митця, що, своєю чергою, дає змогу поглянути на укра-

їнську літературу другої половини ХХ ст. крізь призму творчості одного письменника, простежити вплив на його творчу манеру різних стилевих течій.

Проблема автобіографічності творів Ю.М. Мушкетика фактично не розглядалася в наукових роботах літературознавців, хоча на такій рисі художнього стилю автора було зауважено в праці Н.Л. Павлюк: «Історичному творові «Прийдімо, вклонімося...» також притаманні ознаки автобіографічного роману. Ю. Мушкетик пройшов увесь шлях наукового пошуку свого героя – Олега Зайченка, – тому в образі молодого аспіранта Олега, «...який працює над кандидатською

дисертацією про Коліївщину», легко вгадується сам автор. Прозаїк цього й не приховує» [6, с. 59].

Мета і завдання статті. Мета пропонованої розвідки – розглянути в найбільш загальному вигляді основні методи репрезентації автобіографічних мотивів у творчості Ю.М. Мушкетика. Завдання роботи – відстежити шляхи реалізації ключових рис автобіографізму в різних текстах митця.

Предмет та об’єкт дослідження. Предметом наукового вивчення постає художня творчість Ю.М. Мушкетика, а об’єктом – автобіографічні мотиви у творах автора.

Виклад основного матеріалу. Життєвий досвід будь-якого майстра слова здійснює постійний вплив на сферу його художнього вимислу, зумовлюючи певні улюблені теми, прийоми тощо. Автобіографічність у художніх текстах може виявлятися по-різному: може мати місце збіг характеристик персонажа та реальних людей; вони можуть мати спільні риси зовнішності; представлення певної ситуації з життя автора чи його близьких. У творах Ю.М. Мушкетика всі ці моменти мають місце, адже його твори багато в чому є автобіографічними.

Лінгвальна ретрансляція, що передбачає виклад від першої особи, є фактично реалізацією письменника як суб’єкта, але не завжди виступає засобом для підкреслення автобіографічності. Якщо говорити загалом про творчість Ю.М. Мушкетика, то виклад від першої особи не є притаманним автору, хіба що декілька творів мають таку особливість. Наприклад, роман «Гетьманський скарб», де автором-оповідачем виступає Іван Сулима – хлопець книжний, який прагне до пізнання. У цьому персонажі можна помітити риси вдачі самого митця, зокрема залюбленість у науку вилилася в той факт, що прозаїк навіть навчався в аспірантурі [11, с. 77]. Аспірантом є й Нестор Дубенко з роману «Торнадо», який окрім того ще й «виконував обов’язки редактора» [4, с. 23].

У творах Ю.М. Мушкетика найчастіше автобіографізм можна помітити в розповідях від третьої особи, де автор виступає водночас і як об’єкт, і як суб’єкт розповіді. За таких умов образ письменника постає сублімованим в образ головного героя, автор наче перетворюється на свого персонажа, живе в його епоху, живе його мріями, сподіваннями, ідеалами, насправді ж просто переказуючи свої спогади, власне минуле.

Вплив дитинства, що припало на роки Другої світової війни, особливо помітний в історичних творах на воєнну тематику. Деякі епізоди з творів про війну автор пережив у своєму житті: «Важкі бої під час визволення – село кілька разів переходило з рук у руки – всілякі пригоди, які траплялися зі мною в окупацію – усе це я потім вико-

ристав в оповіданнях та повістях», – зізнається письменник у книзі спогадів [11, с. 51]. Зокрема, у романі «Міст через ніч» натрапляємо на епізод, де маленький Сергійко вперше побачив убитих людей: «Хлопець кліпнув очима і враз обійняв поглядом усю картину. Так, це не сон. На лузі, уражений ворожими бомбами, лежав військовий духовий оркестр. Перевернутий грузовик, дві чорні вирви. На мить Сергієві здалося, що всі ці червоноармійці – живі, вони зараз встануть, візьмуть труби і заграють марш» [3, с. 249]. Фактично переживання, страх Сергія у цьому уривку – це переляк, який відчув дванадцятирічний Ю.М. Мушкетик, коли побачив жахіття війни: «А я дивлюся, і жах обіймає мене. Довкола лежать люди з трубами. Призахідне сонце сяє на латуні. То мертвий духовий оркестр. Вони виїхали на галявину, обидві машини, поруч, а бомба з літака влучила якраз поміж двома полуторками» [11, с. 47].

Дуже мало згадує письменник про Голодомор, адже, як сам зазначає, «голод пам’ятаю погано, до репресій тридцятих та до війни ще не до ріс й писати про це не маю потреби» [11, с. 7]. Проте в деяких моментах згадки про тридцяті роки все-таки простежуються. Зокрема, в оповіданні «Христос і Марія в срібнім обкладі» йдеться про голодні роки. Родина Гордія та Хотини ледве зводить кінці з кінцями. На весілля Хотинини батьки благословили молодих срібними іконами Ісуса Христа та Божої Матері: «*Ікони Гордій хотів винести з хати одразу по одруженні, але Хотина не дала*» [5, с. 7]. Ці ікони Хотина віддала за їжу. Фактично Ю.М. Мушкетик описує епізод із життя своїх батьків у цьому творі: «Від голодної загибелі в тридцять третьому нас рятували подаровані батьками матері на весілля ікони в срібному обкладі, мій батько викинув їх із хати, а мати підбрала й сховала. У тридцять третьому однесла в Торгсин й отримала кілька пудів борошна, круп, трохи жирів і цукру» [11, с. 45].

Одним із важливих маркерів автобіографізму служить указівка на професійну діяльність головних героїв, які доволі часто працюють у редакції. Зокрема, посаду редакторів обіймають Нестор Дубенко з роману «Торнадо», Борис із твору «Оглянься – за тобою погоня». Так, про складнощі з цензурою автор описує за допомогою фразеологізмів: *Нестор крутився як вуж на вогні*» [4, с. 52], *Борис вертівся як в’юн на пательні*» [10, с. 197]. Судячи зі спогадів, Ю.М. Мушкетика також було доволі важко пробиватися крізь цензуру. Так, Несторів концепт **РОБОТА** дуже тісно переплітається з концептом **РОБОТА** самого Ю.М. Мушкетика, про що свідчить наявність численних перегуків із долею митця. Письменник у книзі спогадів наводить епізод зі свого життя,

коли працівник ЦК намагався розкрити псевдонім одного з авторів статті, а Ю.М. Мушкетик відбивався, причому відбивався відчайдушно, повівши гру, оскільки знав, що автором була секретар донецького обкому комсомолу. Читаємо в мемуарах: «Вже не пам'ятаю, хто саме зі мною розмовляв, хтось із працівників невисокого чину, здається, завідувач сектора літератури, миршавенький, гостромордий чоловічок: вони тоді часто мінялися, адже ЦК ЛКСПУ був «кузнею кадрів». Перед ним на столі лежав «Дніпро», розкритий на статті Квасик, а збоку – ще один. Розпочався «двобій». Працівник ЦК вимагав розкрити псевдонім автора статті, я відбивався. Я відмагався відчайдушно. Я повів гру. Адже знав, хто автор статті. І що дуже мій опонент напосідав, то дужче я відбивався: «Радянські закони дозволяють вживати псевдоніми». «Ми вам покажемо радянські закони!». «Не маєте права». Врешті я «здався», «зломився».

– Ну... можете самі довідатися, хто справжній автор.

– Як?

– Подзвоніть до бухгалтерії, на кого виписано гонорар, хто отримав гроші за статтю.

– Дзвоніть!

Я подзвонив, сказав бухгалтерові, що мене цікавить, і передав слухавку. Автором досить гострої статті була секретар донецького обкому комсомолу Євгенія Чмихало» [11, с. 98–99].

У романі автор розмову ревізора та Нестора також подано як двобій, Нестор використовує дієслово *роззброївся* й пропонує зателефонувати в бухгалтерію та запитати, хто отримав гонорар: «Тепер він його чи не впізнав, чи не пам'ятав. Був **насурмонений, жорсткий, Нестор** ще якийсь час **змагався** з ним. А тоді, за тодішньою термінологією: **«роззброївся»**.

– Це ж легко можна взнати, хто автор?

– Як?

– Подзвонити в бухгалтерію, хто отримав гонорар.

– Дзвоніть! – і підсунув телефон» [4, с. 55].

Епітети *жорсткий* та *насурмонений* покликані передати суворість працівника ЦК. Прикметник *насурмонений* можна вважати індивідуально-авторським неологізмом, який, вочевидь, походить від лексеми *насурмлений* та означає «похмурий, незадоволений, темний». Розмову з ревізором Нестор сприймає як сутичку, на що вказує дієслово *змагатися*, проте головний герой знає, що переможе, тому імператив *дзвоніть* звучить майже як виклик, а впевненість у перемозі підкреслює ще конструкція *підсунув телефон*, яка ніби закликає виконати погрозу.

Після короткої розмови ревізор, у якого, до речі, у творі немає імені (автор називає його *дзьобоносим*,

сим, підкреслюючи таким чином, з одного боку, фізіологічні характеристики, а з іншого – указує на негативну оцінку персонажа, адже така характеристика містить когнітивне перехрещення з фразеологізмом *совати носа* – втручатися у щось, тобто особа невиправдано й без достатніх на те підстав намагається втручатися в певну справу), відчуває себе незручно, він уже говорить не жорстко, а *мимрить* – говорить тихо й не дуже виразно: «**Дзьобоносий щось промимрив і вже мовби знехотя тицьнув у наступний журнал**» [4, с. 56].

Відповідно, субстантивований прикметник *дзьобоносий* викликає у свідомості негативне ставлення. Як, власне, і в спогадах епітети *миршавий, гостромордий* містять негативну семантику, а деминутивна форма *чоловічок* указує на нікчемність, мізерність ревізора.

Далі ревізор намагається розкрити псевдонім ще однієї особи, але Нестор і тут пояснює, що це поважна людина, і пропонує знову зателефонувати в бухгалтерію, на що одержує відповідь: «– *Не треба, – і вилаявся матом, вже на адресу Стариченка*» [4, с. 56]. Така відповідь збігається з реальною ситуацією, яка відбулася в житті Ю.М. Мушкетика: «Обличчя мого «екзекутора» відтануло, на ньому з'явилася усмішка – не всім працівникам тих установ подобалася виконувати ролі трибунальних прокурорів, не всі обростали звіриною шерстю – тут просто спрацювала система, – та й не мали мої прямі начальники від того хосену, аби розкрилася така «крамольна» справа – адже вони – наші куратори, куди дивилися? І він послав крутого матюка на адресу Н. Отже, мені просто пощастило» [11, с. 99].

Ще один епізод стосується співробітника Нестора – Гната Микитовича Стариченка, який застерігає Нестора перед зборами, закликає бути обачним: «– *Несторе, – мовив він тихо, – я хочу вас застерегти, у вас у журналі появилось багато псевдонімів. Це – тюрма. Я вам кажу як старший товариш, як батько. Це небезпечна гра*» [4 с. 53].

У книзі спогадів Н. так само застерігає Ю.М. Мушкетика від необачних кроків, використовуючи ті самі порівняння: «Зненацька Н. змінив прокурорський тон на щирий, довірливий: «Я вас застерігаю як батько, як старший товариш, я вже набачився на своєму віку всього... Можете зашкодити собі на все життя... Наша розмова лишиться поміж нами, я зичу вам добра...» [11, с. 98].

Після зборів Стариченко запросив Нестора пограти в більярд, на що персонаж відреагував дуже жорстко: «*Нестор не пам'ятав, чи матюкався він, коли нас корів. А тут його варіювало:*

– *А пішли ви... – нестямився й загнув дванадцятиповерховим матом*» [4, с. 54].

На протипагу в мемуарах автора міститься інше завершення розмови з Н. На пропозицію зіграти в більярд Ю.М. Мушкетик відповідає стриманіше: «Ходімо зіграємо в більярд...»

Я пробелькотів не вельми доладне:

– Навіть у царські часи в людей не одбирали шматок хліба... Ніби тут вся справа була в хлібові авторів статей чи моєму» [11, с. 98].

Редактором працює й Борис із твору «Оглянься – за тобою погоня» та Павло з повісті «Дорога в безвість». Ситуація з життя Бориса повністю збігається з подією з життя Ю.М. Мушкетика. Порівняймо: «Борис заходився читати і правити історичний нарис. Читав. «А козаки йдуть, йдуть, над ними мають корогви, а степ лежить без кінця-краю». Після «А козаки йдуть, йдуть» Борис усе подальше викреслює і вгорі пише: «А тепер там трактори гудуть, гудуть» [10, с. 199] та «...У тексті було: «чумаки йдуть, ідуть». Ми дописували кінцівку: «а тепер там трактори гудуть, гудуть» [11, с. 225].

Окрім цього, Павло з «Дороги в безвість» пише вірші: «Але ж у чемодані були вірші. Він один у школі писав вірші й бачив себе поетом, Байроном чи Пушкіним, чи Лесею Українкою» [2, с. 49]. При цьому варто згадати, що й сам Ю.М. Мушкетик почав свою літературну історію з поезії ще в шкільні роки: «Щоправда, я знав, що у світі ще троє писали вірші, так би мовити, мої колеги (хоч слова того тоді не знав): Байрон, Лермонтов, Леся Українка» [11, с. 83]. Однак пізніше майстер слова усвідомив, що шлях поета не для нього: «Вступив до університету, пішов на літстудію, а там ... ще сотня Байронів і Пушкіних. Єдине, що можу сказати на свій позитивний карб, – я осягнув, що в декого з тих Байронів і Пушкіних вірші кращі за мої. Справжніші» [11, с. 84]. Схожі переживання охоплюють і Павла з повісті «Дорога в безвість», коли він відвідує літстудію: «У великій аудиторії студійців чоловік тридцять. А Павло вважав, що крім Пушкіна, Шевченка і його поетів немає. Сидів позаду, слухав, як читають вірші хлопці й дівчата. Єдине, що подумав: були вірші кращі, ніж у нього» [2, с. 56].

Ю.М. Мушкетик використовує образи близьких для себе людей, що також надає творам автобіографічності. Можна припустити, що образ Лідочки з роману «Торнадо» також багато в чому автобіографічний, адже значна кількість фактів із твору збігаються з життєвим шляхом дружини Ю.М. Мушкетика. Як і Ліна Сергіївна, Лідочка була знайома з Нестором (своїм майбутнім чоловіком) із дитинства, вони жили в одному селі, ходили до однієї школи, спочатку хлопець не звертав уваги на дівчинку, вважав її нецікавою, але одного разу, повернувшись додому з міста, побачив Лідочку по-новому: «З хліва долітав дзенькіт

молочних струменів у діяницю. Й пахло молоком. Для нього – Лідочкою. Він сам не пам'ятав, з якого часу почав думати про Лідочку. Адже донедавна майже не помічав її, або помічав, як набридливе цуценя» [4, с. 19].

Юрій Михайлович та Ліна Сергіївна також зростали в одному селі – Вертіївці – і навіть ходили в одну й ту саму школу, проте справжніми друзями, а потім і подружжям вони стали значно пізніше, коли Ліна Сергіївна вже навчалася в Інституті харчової промисловості в Києві.

Автор не приховує, що життя головної героїні з повісті «Така її доля» багато в чому подібне до життя Уляни Онуфріївни Мушкетик. Саме матері Ю.М. Мушкетик присвятив цей твір. У книзі спогадів письменник зазначив, що «про матір нічого не написав. Соромився» [11, с. 51]. Цю несправедливість майстер слова вирішив виправити 2016 р., опублікувавши нову книгу «Час звіра», складовою частиною якої й стала повість «Така її доля».

Образ батька наявний у творі «Жорстоке милосердя». Тут головний герой Іван, як і батько письменника, потрапив у полон до німців, зробив кілька спроб утекти, перш ніж це йому вдалося. Іван працював у німецькій шахті, як і батько Ю.М. Мушкетика: «А далі – концтабір, шахти в Німеччині, дві втечі й катування за них, третя втеча була вдалою, він воював у словацькому опорі» [11, с. 18]. Роман «Жорстоке милосердя» у фінальній сцені демонструє повернення солдата до своєї дружини на танку, однак, приїхавши в рідне село, він побачив, що жінка вийшла заміж за друга дитинства, адже вважала свого чоловіка загиблим. Подібний епізод справді мав місце. Про це пише В.Ф. Чепурний: «Розказував мені Юрій Михайлович фантастичну річ на книжковому ярмарку, що його проводила чернігівська «Прогресивна»: у селі на Бобровиччині під час війни чоловік приїхав із фронту до рідної жінки розбиратися з її зрадою... на танку. «Це ж така правда, що в романі напиши – не повірять!» – бідкався письменник» [7].

Подекуди в художніх творах можна натрапити на думки автора щодо відносин України та Росії. Так, в устах Нестора з твору «Торнадо» звучать переконання самого Ю.М. Мушкетика, які автор висловив у публіцистичній статті. Порівняймо: «Йшов глобальний наступ на все українське, надто на її історію. Уже й Московія була першим і єдиним наступником Київської Русі, говорилося навіть про Московську Русь, яка буцімто передувала київській. Хоч Київська Русь знана з шостого століття, а Москва з 1147 року ще як маленьке сільце, і в літописі Нестора літописця сказано, що там жили чудь, меря, голядь, дикі племена, не слов'яни» [4, с. 21]. Ці твердження повністю збігаються з думками самого письмен-

ника, які автор висловив у науково-публіцистичній розвідці «Звідки прийшла і куди пішла Земля Руська?»: «Київська Русь була невелика держава: «інші народи данину дають Русі: чудь, весь, меря, мурома, черемиси, мордва... ці мають свою мову». До Київської Русі не ходили навіть древляни, дреговичи, кривичі й уличі. Тільки згодом, собі на лихо, Русь почала колонізувати їх, а далі чудь, мерю і інших» [8, с. 9], далі митець робить висновок: «Отже, московити ніколи не були Руссю. Хоча про це вони кричать з піною на губах. У той час, як сьогодні стверджують світові вчені, українцям-русином 44 тисячі років» [8, с. 5].

Висновки та перспективи дослідження.

Отже, значна кількість епізодів із текстів Ю.М. Мушкетика відзначається автобіографічністю, яка виявляється за допомогою точного відтворення подій із життя автора, де він фактично використовує епізоди зі свого минулого, передачі думок митця вустами його персонажів, передачі переживань, почуттів та емоцій майстра слова, показ життєвих обставин інших людей, близьких прозаїку. Частина персонажів обіймає посади науковців, редакторів, як і сам художник слова; мають такі ж уподобання, як і Ю.М. Мушкетик; стикаються з тиском на них радянської влади, із несправедливістю й упередженістю цензорів. До перспектив дослідження відносимо можливість вивчення автобіографічних мотивів на матеріалі конкретного твору митця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В.В. Проблемы авторства и теория стилей. Москва : Госполитиздат, 1961, 614 с.
2. Мушкетик Ю.М. Дорога в безвість. Харків : Фоліо, 2019. 154 с.
3. Мушкетик Ю.М. Жорстоке милосердя. Роман. Міст через ніч. Повість. Київ : Дніпро, 1975. 447 с.
4. Мушкетик Ю.М. Торнадо : короткий роман. Київ : Укр. пріоритет, 2019. 111 с.
5. Мушкетик Ю.М. Хто і як виграв Другу світову війну. Київ : Неопалима купина, 2003. 48 с.
6. Павлюк Н.Л. Жанрова специфіка історичної прози Ю. Мушкетика. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2014. Вип. 37. С. 57–61.
7. Чепурний В.Ф. Юрію Мушкетіку – 90! URL: <http://chz.org.ua/yuriiu-mushketyku-90/>.
8. Мушкетик Ю.М. Вірую в правду. Київ : Укр. письменник, 2015. 88 с.
9. Мушкетик Ю.М. Гетьманський скарб. Роман. Харків : Фоліо, 2008. 415 с.
10. Мушкетик Ю.М. Гетьман, син гетьмана : повісті. Харків : Фоліо, 2013. 220 с.
11. Мушкетик Ю.М. Дороги, які нас вибирають. Харків : Фоліо, 2020. 348 с.

REFERENCES

1. Vynohradov, V.V. (1961) Problemy avtorstva y teoriya stylei [Problems of authorship and style theory]. Moskva : Hospeltyzdat [in Russian].
2. Mushketyk, Yu.M. (2019) Doroha v bezvist [The Road to Obscurity]. Kharkiv : Folio [in Ukrainian].
3. Mushketyk, Yu.M. (1975) Zhorstoke myloserdia. Roman. Mist cherez nich. Povist [Cruel Mercy. Novel. Bridge Through the Night. Novel]. Kyiv : Dnipro [in Ukrainian].
4. Mushketyk, Yu.M. (2019) Tornado : korotky roman [Tornado: a short novel]. Kyiv: Ukr. priorytet [in Ukrainian].
5. Mushketyk, Yu.M. (2003) Khto i yak vyhrav druhu svitovu viinu [Who and how won the Second World War]. Kyiv : Neopalyma kupyna [in Ukrainian].
6. Pavliuk, N.L. (2014) Zhanrova spetsyfika istorychnoi prozy Yu. Mushketyka [Genre specificity of the historical prose of Yu. Mushketik]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Filolohichni nauky*. Vyp. 37.
7. Chepurnyi, V.F. Yuriu Mushketyku – 90! [Yuri Mushketik is 90!] URL: <http://chz.org.ua/yuriiu-mushketyku-90/>
8. Mushketyk, Yu.M. (2015) Viruiu v pravdu [I Believe in the Truth]. Kyiv : Ukr. pismennyk [in Ukrainian].
9. Mushketyk, Yu.M. (2008) Hetmanskyi skarb. Roman [Hetman's Treasure. Novel]. Kharkiv : Folio [in Ukrainian].
10. Mushketyk, Yu.M. (2013) Hetman, syn hetmana : povisti [Hetman, Hetman's Son]. Kharkiv : Folio [in Ukrainian].
11. Mushketyk, Yu.M. (2020) Dorohy, yaki nas vybraiut [Roads That Choose Us]. Kharkiv : Folio [in Ukrainian].